

Ufuk Tarhan

Fütürist | En İyi Gelecek Tasarımcısı & İş Avatarı

GELECEĞİN ŞİRKETLERİ DE İNSANLARI DA TASARIMCI, TEDARİKÇİ VE TEKNOLOJİK OLMAK ZORUNDA

Gelecek üzerine ipuçları veren ve son günlerde çok konuşulan “T-İnsan” kitabının yazarı ve “Dünyanın En İyi 100 Kadın Fütüristi” listesindeki tek Türk olan Ufuk Tarhan ile yeni kitabı ve gelecek öngörülerini üzerine konuştuk.

◆ Türk iş insanı, “Fütürist” kavramına tam hakim değil. Bu kavramı ve gelecek odaklı yaklaşımlara biraz uzak durabiliyor. İsterseniz öncelikle “gelecekçilik” ve “fütürizm” kavramlarını açarak başlayalım. Tam olarak ne anlamalıyız, fütürizmden bahsederken?

Fütürizm, İngilizce future sözcüğünden türemiştir ve “gelecekçilik” demektir. Fütürizm geleceğe dönük gelişim ve yeniliklere odaklanan bir bakış açısı, alan ve disiplindir. Dünyada yüzden fazla üniversitede bölümü, dersi bulunmaktadır.

Fütürizm, tarihçilerin geçmişini anlamaya çalışarak geleceğe dair çıkarımlar yapabilme çabalarının benzeridir aslında. Gelecekçiler de tıpkı tarihçiler gibi bilim, teknoloji ve akıl kullanarak gelecek senaryoları ve olasılıkları üretmeye gayret ederler...

İlk çıkışı 1900'lerde... Sanayi Çağı başlarında İtalyan Sanatçı Filippo Tommaso Marinetti tarafından bir sanat akımı olarak kullanılmış. Hatta 1909'da yazılmış bir manifestosu bile var. Protest bir sanat akımı olarak ortaya çıkmış. 1960'lardan sonra farklı, bugünkü hali ile kullanılmaya başlanmış. 2009'da ben Fütüristler

Derneği Başkanı iken Türk fütüristler olarak biz de bir manifesto yazdık. Fütürizm, gelecekle ilgili uzgörü, tasarım, stratejik, sorgulayıcı ve olumlu bir bakış açısı sağlar. Öncelikle teknolojiye tahrik alır, ancak disiplinler arası bütünlük bir yaklaşımdır ve mutlaka gelecekle ilgili her şeye sosyolojik, ekonomik, psikolojik, ekolojik, teknolojik açılardan yaklaşır (biz buna kısaca SEPET diyoruz, akılda kolay kalsın diye).

yaparsak başarılı, mutlu oluruz gibi düşünüyorduk. Oysa fütürizmin gelecekle algısı ve savunusu şöyle der; “gelecek karşısında edilgen değil, aktif, müdahaleci, mücadeleci, bazen kabullenici, hibrid yaklaşan sorgulayıcı bir bakış açısı ile düşünmeliyiz, çalışmalıyız.”

◆ Kısa vadeli bir planlama ile gelecek odaklı bir yaklaşım ve strateji üretme arasında, kazanımları açısından temel fark nedir?

Büyük ve hayati farklar var...

Gelecek, dünyanın gelişmiş ülkelerinin ajandalarında yıllara ve alanlara göre stratejik olarak planlanmış durumdadır. Gelecek odaklı bireyler, kurumlar, şirketler uzgörü, stratejik planlar çerçevesinde ilerliyorlar. Bireyler, kurumlar, uluslar sürdürülebilir başarı için geleceğe yaklaşımlar sonucunda yaşam-sal kararlar, tedbirler alıyor planlar yapıyor ve kendilerini geleceğe hazırlıyorlar. Gündeminde fütürizm olmayan toplumlar ve bireyler başkalarının planlanmış gündemlerini yaşıyor, planlamaya katılmıyor, olup bitenden habersiz pek çok fırsatı kaçırıyorlar, yaratıcılıkları gelişmiyor, ülkeleri ve kendileri gelişmelerin liderliğini yapamıyorlar.

Özetle fütürizm, geleceğe dair mümkün olduğunca çok ve olabildiğince ileriye doğru senaryolar kurgular. Şimdiye kadar, sanki bir yerde bir gelecek var ve biz onu tahmin etmeye çalışıyor, o tahminlere göre hazırlık

◆ Şirketleri gelecekte, nasıl bir iş dünyası bekliyor?

Sadece dijitalleşme, yapay zekâ değil, robotlar ve holografik sistemler de bugün "iş, meslek" olarak bilinen pek çok fonksiyonu ve uğraşı gereksiz kılacak ve bambaşka şekillerde, teknoloji temelli yepyeni araçlarla yapılmasına neden olacak. Ve bu dönüşümün dışında kalacak, bundan etkilenmeyecek hiç ama hiçbir alan olamayacak. Tüm sektörler, meslekler, uzmanlık alanları bu yeni değişim, başkalaşım dalgasından nasibini alacak.

Eğer şirketler, kurumlar nano ve genetik teknolojilerin tetiklediği, yenilenebilir enerji kullanımının yaygınlaşması, uzay çalışmalarının iyice yükselmesi, çevresel felaketlerin artması gibi yeni çağa dair yüksek frekansta gelen sinyallerini doğru algılayamaz ve gereken dönüşümlere hızla adapte olamazlarsa, o şirketler için doğal sonuç tabii ki masadan kalkmak olacak.

◆ Şirketler ve iş insanları bu geleceğe hazırlanmak için, bugünden ilk olarak hangi adımları atmalılar?

Teknoloji temelli değişim, insanların fiziksel olarak bir yerde sabit, devamlı bulunmasını gerektiren işleri robotlara, yapay zekâyâ, hologramlara devrederken insanlara da o teknolojileri yaratmak için yine teknolojiden yararlanarak istedikleri yerden, istedikleri işi yapma özgürlüğünü sağlayacak.

Yani insanlar ille de bir yerde bulunarak bilek, beden gücü ve varlığı ile değil beyin güçleri ile yarattıkları tasarım, fikir ve projelerle istedikleri yerden, istedikleri kadar çalışarak para kazanabilecekler.

Sabit maaşlı, ücretli, bordromahkûmu olmak yerine girişimci, projeci olarak ekmeğini bedenini kullanarak taştan değil, beyin gücünü kullanarak "klavyelerden, ekranlardan, dijitalerden" çıkaracaklar. Burada kritik nokta şunu anlamak; bugün aslında yapmaktan pek de hoşnut olmadığımız ve bizi köleleştirdiğini, yıprattığını, yorduğunu, hatta hasta ettiğini düşündüğümüz

işleri; yine bizim, insanoğlunun, beynini, aklını, bilgisini, yaratıcı zekâsını, tasarım yeteneğini kullanarak ürettiği robotlara, yapay zekâyâ devretmekte olduğumuz...

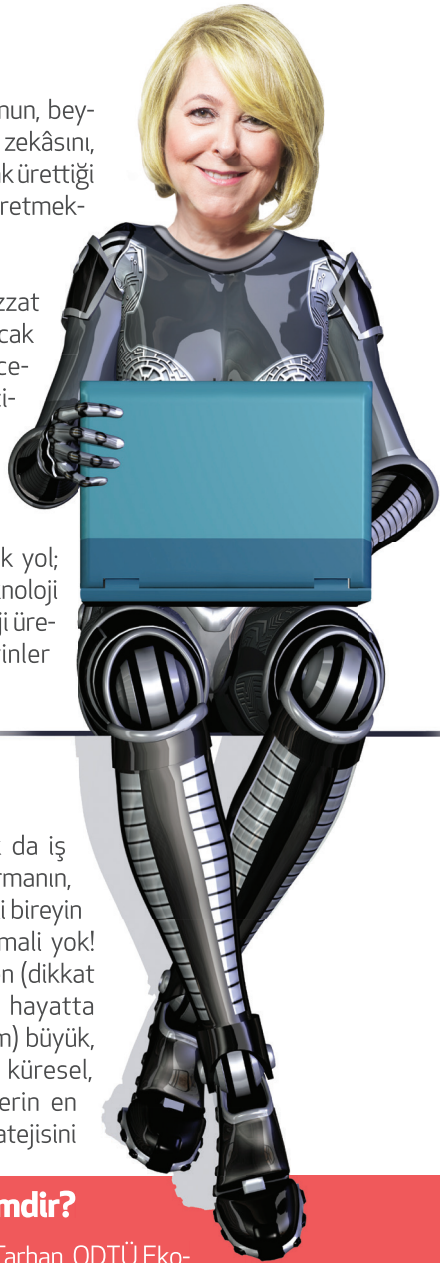
Yani biz insanlar, işleri bizzat görmek yerine o işleri yapacak şeyleri üretmeyi iş edineceğimiz yepyeni bir çağa geçiyoruz. Ve bunun için sahip olmamız gereken bilgiler, yetkinlikler jet hızıyla değişiyor. Çare, çözüm, geleceğe uyumlanmak için tek yol; varımızı yoğumuzu bilim, teknoloji eğitimine, Ar-Ge'ye, teknoloji üretebilecek kapasitede beyinler yetiştirmeye adamakta.

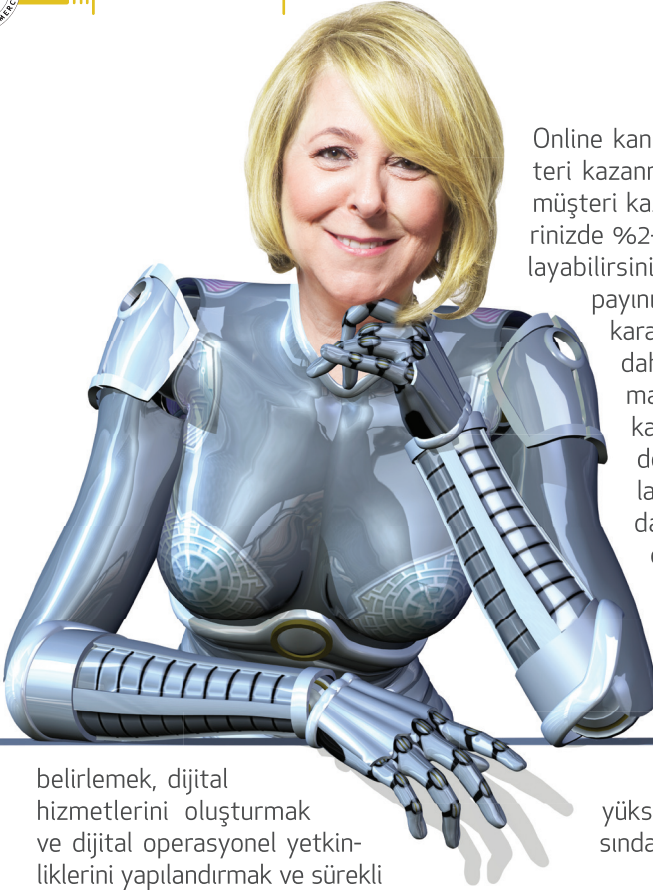
Şirketlerin öncelikli işi ne olacak?

Daha kısa vadeli bakarsak da iş hayatında olmak isteyen firmanın, markanın, projenin ve tabii ki bireyin kapsam dışında kalma ihtimali yok! Gelecekte var olmak isteyen (dikkat edin başarılı demiyorum, hayatta kalabilmekten söz ediyorum) büyük, küçük, özellikle kurumsal, küresel, devasa kurumların, şirketlerin en öncelikli işi; Dijitalleşme stratejisini

Ufuk Tarhan Kimdir?

Fütürist, Ekonomist Ufuk Tarhan, ODTÜ Ekonomi Mezunudur. 1982-2005 arasında çoğunluğu teknoloji olmak üzere çeşitli sektörlerde üst düzey yöneticilik yapmıştır. 2006'da M-GEN Gelecek Planlama Merkezi'ni, 2011'de M-GEN Dijital Ajansı kurmuştur. 2002 Yılı-Dünya Gazetesi-Bilişim Sektörünün En Başarılı İş Kadını Ödülünün sahibi olan Tarhan; 2009-2012 yıllarında Fütüristler Derneği Başkanlığı yapmıştır. 1 Mart Gelecek Günü'nün yaratıcısı ve küratörüdür. Halen Türkiye'nin ilk ve tek Fütürist kadın konuşmacısıdır. Gelecekçi, sürdürülebilir iş modelleri, dijital iş stratejileri tasarlar ve uygular, İş Avatarlığı yapar. Blogger, Harvard Business Review Türkiye, Platin Dergisi, Hürriyet Eğitim, Yenibiris.com, Martı Dijital Dergisi yazarıdır. Dünyanın en iyi 100 Kadın Fütüristi listesinde (tek Türk olarak) yer alan Tarhan, 30 "Social Influencer" ve Twitter'da mutlaka takip edilmesi gereken 25 Türk arasında gösterilmektedir. ODTÜ'de ve çeşitli Üniversitelerde Future Studies dersleri verir. Halen Bahçeşehir Üniversitesi'nde "İnovasyon ve Girişimcilik" master'ı yapmaktadır. World Future Society, Association of Professional Futurists, Kagider Yönetim Kurulu Üyesi (Yedek), The Futurist Türkiye Dergisinin yayın haklarını Türkiye'ye getiren kişidir. Lise çağındaki gençlere gelecek planlamasını anlatan "Düşlediğin Gelecek" ve herkes için geleceğin başarılı insan modelini anlatan "T-İnsan" kitaplarının yazarıdır.

belirlemek, dijital hizmetlerini oluşturmak ve dijital operasyonel yetkinliklerini yapılandırmak ve sürekli geliştirmek olmalı.

Intel Teknoloji Konferansı'nda verilen rakamlar çarpıcı. Şu anda, daha dijital çağın başlarında iken bile; dijitalleşen şirketlerin kaynaklarını arttırmadan %9 büyümeye kaydettiği, dijitalleşmeyenlerin ise sektörlerinin %26 gerisinde kaldığı belirtiliyor. Zaman ilerledikçe bu makas iyice açılacak. Sonuçlar dijitalleşemeyenler için daha üzücü, dijitalleşenler için daha da sevindirici olacak.

Peki, ilk olarak nereden başlanmalı?

Müşterilerle ilgili işlerden tabii ki... Dijitalleşme ile müşterilerinize daha sağlam iç görülerle yukarı/çapraz satış fırsatları yaratan ve daha rekabetçi fiyatlama ile teklifler sunabilir. Ortalama %3 ila 7 gelir artışı sağlayabilirsiniz. Dijital veri ile zenginleştirilmiş kampanya tasarımlarıyla pazar payınızı arttırabilir, müşterilerinizi geri kazanabilirsiniz. Ya da müşteri memnuniyetini arttırarak müşterilerinizi korumayı başarır, ortalama %4 ila 6 arasında gelir kaybı riskini azaltabilirsiniz. Müşteri analitiği ile riskli müşterileri belirler, ödenmemiş faturalarınızı azaltır, %1 ila %3 arasında maliyetinizi düşürebilirsiniz.

Online kanallardan da müşteri kazanmaya başlayarak, müşteri kazanma maliyetlerinizde %2- ile 5 düşüş sağlayabilirsiniz. Online hizmet payınızı %40-45'lere çıkarabildiğinizde %1-2 daha düşük hizmet maliyetleri yapısına kavuşabilirsiniz. Sadece yukarıda sıraladığım birkaç alanda dijitalleşmenin etkisi bile müşteri fırsatlarındaki artış; %3 ila 7, maliyet avantajlarındaki

yükseliş; %2 ila 5 arasında olabilecektir.

Dijital dönüşüm hangi fonksiyonları etkileyecek?

İsterseniz ana fonksiyonlara etkisini sıralayalım; Dijital Ar-Ge: Dijital işbirlikleri, dijital modelleme ve mockup, prototip yapımı... Dikey Operasyonel Entegrasyon: Ürün Yaşam Döngüsü Yönetimi, Dijital Üretim, Otomasyon... Yatay Tedarik Zinciri Entegrasyonu: Veriye dayalı tedarik zinciri yönetimi, dijital tedarik yönetimi, dijital lojistik ve ulaştırma, akıllı saha lojistik yönetimi... Akıllı Cihazlar: Tahminsel arıza önleme, entegre dijital mühendislik, giydirilmiş gerçeklik... Dijital İşyeri: E-Finans/Denetim, dijital İK, iç bilgi paylaşımı... Dijital Satış / Pazarlama: Dijital CRM, Omni-Channel satış, self servis portal, dinamik fiyatlama, kişiselleştirilmiş satış servis sistemleri, e-ödeme... Destek Sistemleri: Siber güvenlik, network yapıları, hızlı ve çevik IT, dijital organizasyon..

Hem arz hem de talep alanında verinin etkin kullanımını giderek daha kritik hale getiriyor. Bu yüzden de örneğin global büyük perakende oyuncularının %7'sinde Veri Analitiğinden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı olması bekleniyor.

Yeni çıkan kitabınız "T-İnsan" da, bireysel gelecek tasarımı üzerine bir model öneriyorsunuz. Bu model tam olarak nasıl çalışıyor? Bu modeli somut bir şekilde uygulama imkanı var mı? Kişiler gelecek tasarımı nasıl yapmalılar?

T insanlara ihtiyacımız var.

"T İnsan" bir şeyin her şeyini, her şeyin de bir şeyini bilen insan. Bireylerin geleceğe hazırlanmalarına yardımcı olmak üzere önerdiğim kendini yeniden yaratma, yenilenme, geleceğe uyumlanma, gelecekle senkronize olma modeli ki ben kendimi de bu modelle yeniden yarattım. Kırklı yaşlarımdan sonra dizayn edip, oluşturduğum @FuturistUfuk; aslında tipik bir T İnsandır. T diyerek aynı zamanda "Teknolojiyi iyi kullanan, Tasarımcı ve Tedarikçiye dönüşen yeni çağ insanına gönderme yapıyorum.

T İnsan'lar bir konuda derinleşerek (ki bu T'nin dik bacağı oluyor), o konuda insanların bir ihtiyacını karşılamaya, dünyanın bir konusunu halletmeye kendilerini adıyorlar. Örneğin ben kendimi "gelecek" konusunda birey ve kurumlara yardımcı olmaya adadım. T'nin dik bacağı olarak "geleceği" seçtim. Teknolojiyi, sosyal medyayı, dijital kanalları kullanarak bunu dünyaya duyurdum. Gelecekle ilgili çalışma yapmak isteyenlerin bana ulaşmasını sağladım. Gelecekle ilgili her alanda, her yerde, her zaman, herkesle çalışabileceğim şekilde bilgi sahibi oldum. Gelecekle ilgili otomotiv, finans, hızlı tüketim, sağlık, eğitim vb. her sektörde bir, üç, beş vb. aylık, yıllık, saatlik kontratlarla çeşitli projelerde kontratlı tedarikçi olarak çalışabiliyorum. Bu da T'nin yatayını oluşturuyor.

T insan Modeli fütürist bakış açısından yararlanarak kürasyon yapmaya, hibridleşerek, otodidakt öğrenme modelleri ile kendinden yeni bir sen yaratmaya odaklanıyor... Bu terimler de ne diyeceksiniz. Ben de detaylar kitapta diyeceğim...

T İnsan'la çok somut önerilerle, özellikle sürdürülebilir kariyer endişesi

içinde olan ve bunu nasıl başaracağını bilemeyen insanlara ilham vermeyi, yol göstermeyi amaçladım. Geleceğe karamsar bakan kişilerin motivasyon ve gelecek enerjilerini yükseltmek istedim. Şu ana kadar pek çok danışanım T İnsan modelini uyguladı. Harika neticeler aldık. Bence pek çok kişiye yepyeni ufuklar açacak. O yüzden müthiş heyecanlıyım.

Geleceği tasarlarken, kırılma noktalarını da bilmek önemli. Sizin gelecek öngörünüzde hangi teknolojiler, hangi kırılma noktaları belirleyici olacak?

Şimdi bahsedeceğim temel konuları anlayamayanlar, adapte olamayacaklar, kırılma noktası buralardan geçecek;

Hiper Trendler: Nanoteknoloji, genetik teknolojilerdeki gelişmeler, trans Humanism – insanlığın evrimi, uzay teknolojileri

Mega Trendler: Sanallaşma (Dijitalleşme), robotlaşma, yenilenebilir enerji

Teknolojik Trendler: Büyük veri, bulut Bilişimi, Şeylerin interneti (IoT), M2M, V2V, yapay zeka, giyilebilir teknolojiler, arttırılmış gerçeklik, hologram, 3 boyutlu baskı ve çizim teknolojileri, QR kodlama, lokasyon bazlı ve kişiye özel uygulamalar

Tüm olan biten arasında bireysel, kurumsal hatta toplumsal değişim, gelişim stratejileriniz yaparken bu trend skalasını her şeyin temeline yerleştirirkenizde, sorgulamanızda büyük yarar var. Kuşkusuz onları yine revize etmek durumunda kalacağız, ancak gelecek 5-10 hatta 15 yıl için bunlara göre gelecek şekillendirenlerin hata yapma olasılığı daha düşük, önde koşma şansı çok daha yüksek olacak gibi duruyor. Bir fütürist olarak mutlaka dikkate almanızı öneririm...

Peki, gelecekte hangi endüstrileri ve sektörleri şanslı, hangilerini ise sıkıntılı görüyorsunuz?

Şu anda aslında aşağıda detaylandıracığım şeyleri hesaba katmayan, bun-

lara göre versiyon ve vites yükseltmeyen tüm sektörler, işler, kurumlar sıkıntılı süreçlere hazır olmalılar... Teknoloji temelli değişim, insanların fiziksel olarak bir yerde sabit, devamlı bulunmasını gerektiren işleri robotlara, yapay zekâya, hologramlara devrederken insanlara da o teknolojileri yaratmak için yine teknolojiden yararlanarak istedikleri yerden, istedikleri işi yapma özgürlüğünü sağlayacak.

Yani insanlar ille de bir yerde bulunarak bilek, beden gücü ve varlığı ile değil beyin güçleri ile yarattıkları tasarım, fikir ve projelerle istedikleri yerden, istedikleri kadar çalışarak para kazanabilecekler.

Olay bu kadar net ve berrak. Şu anda karnı daha fazla doyan ülkelere baktığımızda farkı tamamen bu faktörlerin yarattığını zaten açıklıkla görüyoruz.

Geleceğin şirketleri nasıl olacak?

Geleneksel aşağıdan yukarı, yukarıdan aşağı piramitlerle izah edilmeye çalışılan hiyerarşik yönetim yerine yöneticilerin, unvanların vb. olmadığı, herkesin yüksek bilinç, sorumluluk ve yetki ile kendi kendini yönettiği bir sistemdir. Bu kültürde çalışanlar rollerine, yapacağı işe hâkimdir. İnsanların işlerini yapmaları için yönetici güdümünde olmaları gerekmez. Dolayısı ile piramitler de yoktur.

Tıpkı bir mahalle halkının kendisine ait yaşam alanını, sınırlarını bilmesi gibi, herkes görevini, yapması gerekeni bilir. Şirket çalışanlarının birden fazla görevi vardır. Bu rollerin gerektirdiği yetkiyi ve bu yetkinin sınırlarını bilirler. Örneğin bizim şirkette benim şirketi temsil etme görevim var. Ayşe pazarlama, müşteri ilişkilerini yönetme ve iş/ilişki geliştirme; Can da yazılım ve teknik konularla ilgili sorumlu olduğunu biliyor. Kısacası holokraside bir sürü daireler var. Herkes kendi dairesinin uzmanı, sorumlusu ve yetkilisidir.

Böyle bakınca, yazılımcı Brian Robertson'un ortaya attığı ve aynı isimde bir de kitap yazdığı holokraside geleceğin yönetim biçimi, şirket organizasyon yapılarından biri diyebiliriz.

Başta Zappos (Amazon bünyesinde satış yapan devasa ayakkabı, giysi perakendecisi) olmak üzere 300 kadar küresel şirkette uygulanmaya çalışılan holokrasinin işlemesi, yeniçağın olmazsa olmazları "güven, hoşgörü, saygı ve paylaşım" kültürüne bağlı. Bunların olmaması halinde yüksek seviyede belirsizlikle ilerleyebilme, değişim, dönüşüm, yenilikçilik ve esneklik gibi hayati yetkinlikleri gerektiren modelin başarılı olması mümkün değil.

Halen alternatif bir yönetim şekli olarak görülüyor. "Yok canım olur mu öyle şey, mümkün mü?" diyenlerle "bal gibi de olur, olmak zorunda" diye tartışılıyor. Oysa ben her halükarda yeniçağın, teknolojinin zorlayıcı etkilerinden dolayı giderek yaygınlaşacağını hatta Hollywood İş Modeli ile birlikte, kaçınılmaz olarak, geleceğin organizasyonel yapılanma modeli haline geleceğini iddia ediyorum.

Tasarımcı, tedarikçi ve teknolojik olabilmenin yolunu bir cümle ile anlatsanız, o cümle ne olurdu?

Geleceği/Fütürist bakış açısı ve uzgörü ile stratejik planlar yaparak onları çok ama çok ama çok disiplinli ve tutkuyla çalışarak, gerektiğinde revizyonlarla ama asla hedeften şaşmadan gerçekleştirmek...

